
Obnova i revitalizacija perivoja dvorca Erdödy

Jastrebarsko, 2015.

Dragi posjetitelji!

Dobro došli u grad Jastrebarsko i perivoj dvorca Erdödy – jedan od najljepših perivoja u Hrvatskoj, u kojem je ispisivana bogata jaskanska povijest. Ovo *zeleno srce* Jastrebarskog omiljeno je mjesto svih Jaskanaca i iznimno sam sretan što Grad Jastrebarsko u suradnji s Ministarstvom zaštite okoliša i prirode i Fondom za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost te ostalim suradnicima kontinuirano ulaže u njegovu obnovu.

Perivoj Erdödy postao je važno mjesto u životu Jastrebarskog i svih njegovih stanovnika. U našem perivoju poštujemo i naglašavamo njegovo povijesno značenje, a on je ujedno i idealna lokacija za organizaciju događanja povezanih s kulturom, umjetničkim i gospodarskim vrijednostima Jastrebarskog i njegove okolice.

Ovaj *jaskanski biser* zaštićeni je spomenik vrtne arhitekture i prema zakonu, ali i u srcima Jaskanke i Jaskanaca. Za mnoge je on neraskidivo povezan s djetinjstvom, mladošću i prvim ljubavima. On je duša i biser grada Jastrebarskog koji polako, iz dana u dan, ponovno poprima novi – stari sjaj na ponos svih Jaskanaca.

Zvonimir Novosel, dipl. ing.
gradonačelnik grada Jastrebarskog

Dragi Jaskanci,

perivoj Erdödy biser je parkovne arhitekture, ali i mnogo više od toga. To je zelena oaza Jaske i ponos svih Jaskanaca. Uloga je Ministarstva štitiiti takve vrijedne prirodne spomenike kako bi u njihovoj ljepoti i bioraznolikosti mogli uživati svi građani Jastrebarskog i njihovi gosti, ali i buduće generacije kojima ćemo ovaj prekrasni perivoj ostaviti u nasljeđe.

Ministarstvo je stoga podržalo Grad Jastrebarsko u realizaciji projekta obnove i revitalizacije perivoja Erdödy te smo za to putem Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost osigurali 80 % sredstava, odnosno gotovo 2 milijuna kuna.

Ovaj projekt važan je za grad i sve građane Jastrebarskog. Kroz perivoj svakodnevno šecu naši sugrađani, on privlači brojne goste koji uživaju u ljepoti ovoga hortikulturnog spomenika. Projekt obnove i revitalizacije omogućit će da se u perivoju organiziraju i razni događaji što će privući još više posjetitelja i doprinijeti razvoju.

Iznimno mi je zadovoljstvo što sam i kao ministar imao priliku doprinijeti realizaciji projekta obnove perivoja kako bismo svi zajedno mogli uživati u njegovu punom sjaju.

Miheal Zmajlović, dipl. oec.
ministar zaštite okoliša i prirode

Mogućnosti za ostvarivanje bespovratnih državnih poticaja za projekte očuvanja zaštićenih područja i unaprjeđenja posjetiteljske infrastrukture do 80 % putem Fonda za zaštitu okoliša i energetska učinkovitost svakako su poticaj za njihov sve veći razvoj.

U posljednje tri godine broj takvih projekata koji se sufinanciraju putem Fonda porastao je četiri, a visina bespovratnih sredstava čak sedam puta.

Kao u slučaju perivoja dvorca Erdödy mogu se iskoristiti nacionalna i europska sredstva i tako provesti projekt koji je primjer očuvanja prirodnih i kulturnih dobara koja su u isto vrijeme stavljena u funkciju održivog razvoja i na raspolaganju su posjetiteljima.

dr.sc. Sven Müller, dipl.ing.grad.

direktor Fonda za zaštitu okoliša i energetska učinkovitost

Lijepo je vidjeti kako ovaj biser parkovne arhitekture doživljava svoju obnovu i preporod pod budnim okom gradonačelnika i njegova tima te uz pomoć nadležnih ministarstava.

Hrvatski šumarski institut, kao prvi susjed, usko je povezan s perivojem te je dugo bio zadužen za njegovo održavanje i njegu, što je obavljao s izrazitom ljubavlju i posebnom stručnom skrbi za svaku pojedinu biljku i stablo. S obzirom na ulogu i epiteke koje perivoj uživa neosporivo je da se ta briga nastavlja i dandanas. Naime, zalaganjem znanstvenika iz Instituta sačuvan je genetski materijal centralnog stabla bukve (*Fagus sylvatica* L.) srušene u olujnom nevremenu Teodor te su tako stvorene jedinstvene sadnice istoga genetskog zapisa stoljetne Jaskanske Bukve.

Osim što svakodnevno iz svojih ureda uživamo u najljepšem pogledu u gradu, brinemo se i za zdravstveno stanje svih stabala, a sve kako bismo mogli na vrijeme pružiti stručnu pomoć i zaštitu kada to bude potrebno.

Na kraju, dijelimo ponos svih građana grada Jastrebarskog promatrajući kako njihov i naš perivoj iz dana u dan vraća svoj stari sjaj postajući mjesto gdje struka, građani i gradska uprava shvaćaju njegovu važnost za ukupni održivi razvoj zelenih površina u gradu.

dr. sc. Dijana Vuletić

Ravnateljica Hrvatskoga šumarskoga instituta

O perivoju

Perivoj dvorca Erdödy u Jastrebarskom, čiji se nastanak veže za prijelaz iz 19. u 20. stoljeće, svojim se strukturno-kompozicijskim obilježjima velikim dijelom naslanja na pokret oblikovanja krajobraza iniciran u Engleskoj u 18. st. Tijekom vremena taj pokret u raznim je inačicama zahvatio i područje grada Jastrebarskog, gdje je također težio interpretaciji prirodnih formi s ciljem usmjeravanja prema uspostavi funkcionalnih i održivih krajobraza.

Perivoj Erdödy svojim postojanjem i vlastitom florom znatno doprinosi bogatstvu biološke i ekološke raznolikosti jastrebarskoga kraja te je stavljen pod zaštitu kao spomenik vrtne arhitekture.

U kompozicijskom smislu zamišljen je kao interpretacija engleskoga pejzažnog parka (vrta), a u funkcionalnom kao gradski park, u kojem se već sada odvijaju aktivnosti povezane s prezentacijom grada, županije, ali i regije. Perivoj je dugi niz godina bio zapušten, a sustavnu brigu o njemu Grad Jastrebarsko počeo je voditi posljednjih nekoliko godina.

JESTE LI ZNALI?

Aleksandar Ehrmann bio je vlasnik jaskanskog dvorca te cijelog imanja i lovišta od 1926. do 1939. Utrošio je znatnu svotu novca na saniranje dvorca, a na imanje koje se nalazilo na području današnjeg perivoja uveo je inkubatore za proizvodnju jaja, pokrenuo uzgoj kasačkih konja i njemačkih doga, obnovio fond divljači i proveo poribljavanje ribnjaka. U dvorcu je zadržao Prirodoslovni muzej koji je osnovao Stjepan Erdödy, otvorio ga je za javnost, a za popisivanje i klasifikaciju angažirao je poznatog zoologa i ornitologa prof. dr. Miroslava Hirtza.

O zaštiti perivoja

Perivoj je zaštićen na temelju Zakona o zaštiti prirode i Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara. Granice zaštićenog perivoja identične su prema navedenim Zakonima. Osnovni kriteriji za proglašenje pojedinog objekta parkovne arhitekture spomenikom jesu: stilska prepoznatljivost, izvornost kompozicije, ljepota i sklad, raznolikost i očuvanost flornih, vodnih i arhitektonskih sadržaja, vrijeme nastanka, očuvanost, odnosno neizgrađenost povijesnog prostora. U pojedinim slučajevima u postupku provedbe zaštite dovoljna je očuvanost jedne od temeljnih značajki koja vidljivo svjedoči o povijesnom nastanku vrta, perivoja, trga, drvoreda, aleja i dr.

Perivoj u Jastrebarskom stavljen je pod zaštitu kao spomenik vrtne arhitekture Rješenjem br. 220/1-1963 g. Zavoda za zaštitu prirode, a na osnovi članka 40. Zakona o zaštiti prirode (NN br. 19/60). Prema navedenom Rješenju zaštita se odnosi na prostor veličine od oko 10 hektara.

Perivoj je upisan u Registar zaštićenih objekata prirode pod brojem 116. Zakonom o zaštiti prirode (NN br. 70/05) preimenovan je u spomenik parkovne arhitekture i upisan u Upisnik posebno zaštićenih dijelova prirode pod brojem 135. Rješenjem Konzervatorskog zavoda u Zagrebu dvorac i njegova neposredna okolica proglašeni su spomenikom kulture. Rješenjem Regionalnog zavoda za zaštitu spomenika kulture u Zagrebu utvrđeno je da dvorac ima svojstva kulturnog dobra te je upisan u registar nepokretnih spomenika kulture tog Zavoda. Ministarstvo kulture na temelju Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara koji je na snazi (NN br. 69/99) utvrdilo je da je dvorac Erdödy u Jastrebarskom zaštićen kao kulturno dobro.

JESTE LI ZNALI?

Na ovome mjestu Jaskanke i Jaskanci uživali su u miru, odmoru i prirodi već u 17. stoljeću – ribnjak kraj grada spominje se davne 1691. godine, a na ovim prostorima tada je bio i zvjerinjak. Svoje današnje konture perivoj je dobio na prijelazu iz 19. u 20. stoljeće.

O projektu obnove

Grad Jastrebarsko vođen načelima očuvanja i zaštite biološke, ekološke i krajobrazne baštine odlučio se za obnovu i revitalizaciju vlastitoga prirodnog bogatstva – perivoja dvorca Erdödy. Obnovom i revitalizacijom nastavljeno je uređenje važne komponente zelenog sustava grada Jastrebarskog koji osim kulturne ima i iznimnu ekološku, odnosno biološku vrijednost.

S obzirom na to da je perivoj svojom veličinom, krajobraznim elementima, njihovim međuodnosom te brojem biljnih i životinjskih vrsta iznimna pojava u morfologiji i zelenom sustavu grada, posebna je pozornost posvećena i planiranju, očuvanju i upravljanju bioraznolikošću koje je ovdje shvaćeno kao integralni dio vrednovanja, planiranja i oblikovanja krajobraza. Pri konceptualizaciji obnove perivoja uočeni su i lokalizirani vrijedni elementi bioraznolikosti. Iako je tijekom godina došlo do smanjenja dendroflora u smislu različitosti vrsta, ipak i dalje postoji gotovo 40 vrsta s otprilike 1000 primjeraka. U perivoju, zahvaljujući različitosti i bogatstvu biotopa, živi i čitav niz insekata, riba, ptica i sisavaca.

Konceptijom obnove perivoja kojom su u sinergijski i kompozicijski odnos stavljene kulturne i prirodne pojave nastoji se, osim očuvanja postojećega, potaknuti i razvoj novoga biljnog i životinjskog svijeta. Naime, prijedlogom nove sadnje, tj. korištenjem pojedinačnih vrsta drveća ili grmlja te njihovim novim linearnim potezima i manjim ili većim grupacijama, uz odgovarajuće pozicioniranje na strateški važnim lokacijama povećava se mogućnost za privlačenje i život velikog broja insekata, ptica i sisavaca. Takvim pristupom obnovi perivoja željelo se s jedne strane pokazati da je moguće uspostaviti dinamičnu ravnotežu i suživot između javnog interesa i bioraznolikosti, a s druge dodatno usmjeriti pozornost i na načine kojima je procese redukcije bioraznolikosti u sklopu dinamičnog gradskog konteksta (ekosistemska destrukcija, degradacija i fragmentacija) moguće preusmjeriti prema povećanju bioraznolikosti te očuvanja ugroženih biljnih i životinjskih vrsta. To bi se postiglo odgovarajućim pristupom krajobrazu kao cjelovitom entitetu, što uključuje poboljšanje i tipološko definiranje veza između preostalih ekosistemskih fragmenata.

Temelj obnove perivoja Erdödy

Obnova perivoja Erdödy temelji se na izvedbenome krajobrazno-arhitektonskom projektu obnove perivoja koji je nastao nakon prihvatanja Studije zaštite i obnove parka Erdödy, a koji je ponudio smjernice za plan obnove, program provođenja obnove te redovito održavanje perivoja.

Obnova perivoja podijeljena je u šest faza, odnosno šest prostornih jedinica koje su se obnavljale sukladno osiguranim financijskim sredstvima.

Projektom su definirane i smjernice za njegovu obnovu, program provođenja obnove te redovito održavanje perivoja.

Obnova perivoja provodi se u suradnji i koordinaciji Grada Jastrebarskog, Ministarstva zaštite okoliša i prirode, Ministarstva kulture, Fonda za zaštitu okoliša i energetska učinkovitost te ostalih ključnih sudionika.

JESTE LI ZNALI?

Perivoj dvorca Erdödy u Jastrebarskom po svojem je tipu engleski park. Takva vrsta parka nastala je u 18. stoljeću kao reakcija na geometrijski koncipirane stilove uređenja eksterijera, a glavna im je karakteristika potpuno oponašanje prirode. Engleski parkovi namijenjeni su prije svega odmoru i rekreaciji građana, a to je i glavna svrha našega jaskanskog perivoja.

Dosadašnja ulaganja na području perivoja Erdödy i važnost ulaganja za Grad Jastrebarsko

Obnova i revitalizacija perivoja vrlo je ozbiljan i složen projekt čija vrijednost i sveobuhvatnost ima i širi utjecaj. To potvrđuje i činjenica da je Grad Jastrebarsko iz vlastitog i državnog proračuna, ali i iz pretprijetnih fondova Europske unije do sada u izradu projektne dokumentacije, radove i usluge na području perivoja i dvorca Erdödy uložio više od 3 500 000,00 kuna.

Iako sam dvorac Erdödy još nije stavljen u funkciju, Grad Jastrebarsko posljednjih godina priprema potrebnu dokumentaciju i traži partnere kako bi dvorac u konačnici zaživio, ali prije svega postao održiv.

Gospodarski objekt u sklopu kompleksa dvorca Erdödy – objekt Žitnica te prostorna jedinica B perivoja Erdödy, koja između ostaloga obuhvaća i manifestacijski plato, obnovljeni su iz IPA Programa prekogranične suradnje Slovenija – Hrvatska 2007. – 2013, odnosno sredstvima osiguranima u proračunu projekta *Probuđena kulturna baština*.

Grad Jastrebarsko u suradnji s Hrvatskim vodama proveo je radove na uređenju jezera, ali i na potoku Gović u perivoju dvorca, kojima je omogućena dopuna i zatvaranje vodotoka te dopunjavanje nivoa vode u samom jezeru. Time je završena faza odmuljenja te radovi na uređenju same obale i šetnica uz jezero.

Uz dječje igralište, na kojem su svoj kutak pronašli najmlađi stanovnici našega grada, perivoj i jezero od 2014. godine krasi drveni mostići i drvene platforme koje su na najbolji mogući način zaokružili priču o perivoju dvorca Erdödy, mirnoj oazi u srcu grada Jastrebarskog. Njihovo postavljanje ne bi bilo moguće bez pomoći *Hrvatskih šuma* d.d. koje su donirale potrebnu građu.

Most *Ljube Kraljević* jedna je od posljednjih investicija koju je Grad Jastrebarsko 2014. godine izgradio u suradnji s tvrkom Lidl i koji na poseban način povezuje središnju gradsku prometnicu s povijesnom jezgrom grada, a rasvjeta uz dvije glavne šetnice perivoj Erdödy čini mjestom idealnim za večernje romantične šetnje, pritom dajući nov sjaj njegovim stoljetnim stablima.

Perivoj Erdödy obnavlja se ovisno o financijskim mogućnostima, a do sada je obnovljeno ukupno pet od šest prostornih jedinica. Područje oko dvorca Erdödy, najveće i najzanimljivije područje perivoja, odnosno prostorna jedinica F, jedna je od posljednjih faza obnove koja je započeta i završena upravo tijekom 2015. godine.

Uređenjem prostornih jedinica A, C, D, E i F perivoj Erdödy postao je jedan od najljepših perivoja u Hrvatskoj, a svojom je obnovom poprimio potpuno nov izgled i zasigurno postao idealno mjesto za održavanje manifestacija, odmor ili pak rekreaciju.

JESTE LI ZNALI?

Erdödyjev perivoj, zasigurno najomiljenije jaskansko šetalište i sanjalište, u sebi krije brojne vrijedne biljne vrste, kao što su autohtoni primjerci hrasta lužnjaka, javora, crvenolisne bukve i graba te imponantne skupine starih visećih smreka, ariša i šumskog bora.

Važnost obnove perivoja i dvorca Erdödy

Projekt Grada Jastrebarskog *Obnova perivoja Erdödy, zaštićenog spomenika parkovne arhitekture* iznimno je važan i za iskorištavanje turističkog potencijala grada i okolice. Naime, područje grada Jastrebarskog, pa i susjednih općina iznimno je bogato prirodnom i kulturnom baštinom koja nažalost još uvijek nije primjereno valorizirana i iskorištena. Upravo u tom pogledu Grad Jastrebarsko proteklih godina ulaže maksimalna sredstva i napore ne bi li oživio naše zasigurno najveće bogatstvo, našu baštinu.

Perivoj Erdödy polazna je točka za izletišta na području grada Jastrebarskog, ali i ostalih područja, poput Žumberka i sl. Budući da se nalazi na sjecištu glavnih prometnih cestovnih i željezničkih pravaca, iznimno je atraktivan brojnim izletnicima.

Projektom obnove perivoj će u potpunosti biti stavljen u funkciju kao prostor namijenjen stalnim ili povremenim događanjima tematski povezanim s kulturnim, umjetničkim i gospodarskim vrijednostima Jastrebarskog i njegove okoli-

ce. Uz osnovno programsko i tematsko usmjerenje perivoj trenutačno nudi mogućnosti za igru, rekreaciju te različite vidove baštinske edukacije (kulturno-umjetničke i prirodno-znanstvene).

Obnovom i uređenjem te stavljanjem u potpunu funkciju perivoja Erdödy doprinijelo se zaštitu okoliša i prirode, održivom razvoju i ekonomskoj održivosti, ali i unaprjeđenju lokalne zajednice, jačanju identiteta i autentičnosti, što će zasigurno rezultirati i prenošenjem vrijednih dijelova prošlosti i lokalnih obilježja u budućnost. Tako će park Erdödy svojim potpunim uređenjem postati ključan otvoreni prostor grada Jastrebarskog koji poštuje i naglašava svoje povijesno značenje, a uključivanjem u zeleni sustav grada i turističku razvojnu strategiju učvrstit će poziciju Jastrebarskog na svjetskoj karti zanimljivih destinacija u kulturnom, povijesnom, gospodarskom i posebice turističkom smislu.

Nakon završetka projekta obnove i revitalizacije perivoja Erdödy Grad Jastrebarsko nastavit će s aktivnostima razvoja turizma u smislu poboljšanja promocije svoje turističke ponude, daljnje pripreme dokumentacije za obnovu dvorca Erdödy te s ulaganjima u zaštitu svih elemenata perivoja.

Potpuna obnova i revitalizacija perivoja omogućit će ne samo razvoj izletničkog turizma jaskanskog kraja, već i uspostavu središnje turističke točke Grada Jastrebarskog koja će biti polazište za druge točke i destinacije te prostor za različita turistička događanja u Jastrebarskom.

Projekt obnove perivoja Erdödy sukladan je sa Strategijom razvoja grada Jastrebarskog, zelenom strategijom grada Jastrebarskog, Razvojnom strategijom Zagrebačke županije te Strategijom razvoja turizma Republike Hrvatske do 2020. Projekt je sukladan i s vizijom raspodjele turističkih proizvoda jer se odnosi na kulturni turizam, turizam baštine, a povezuje i gastrološki i enološki turizam, cikloturizam te ruralni turizam jaskanskoga kraja.

JESTE LI ZNALI?

Iz ovog je perivoja 1593. na čelu čete junačkih žumberačkih uskoka Toma Erdödy odjahao put Siska gdje je 22. lipnja 1593. izvojevao važnu i odlučnu pobjedu nad nadmoćnom turskom vojskom. Prije te bitke zavjetovao se Majci Božjoj da će obnoviti jaskanski samostan i crkvu uz nju. To je i učinio 1602, a samostan i crkvu povjerio je franjevcima, koji u tom samostanu djeluju i danas.

Ciklon Teodor

Područje grada Jastrebarskog 11. studenog 2013. godine zahvatio je ciklon Teodor koji je prouzročio znatnu štetu. Temeljem očevida, terenskim obilaskom cijele površine perivoja te uvidom u plansku dokumentaciju o stanju prije i nakon oluje izrađen je Zapisnik o obavljenom inspekcijskom nalazu Uprave za inspekcijske poslove, Sektora inspekcije zaštite prirode, Ureda u Zagrebu, od 14. studenog 2013. godine u kojem je evidentirano 86 izvaljenih i 45 oštećenih stabala.

U sklopu nalaza koji je sastavni dio Zapisnika zaključeno je da će se nakon detaljnog utvrđenja štete pristupiti sanaciji koja se sastojala od uklanjanja svih izvaljenih i oštećenih stabala kojima je narušena stabilnost. Rješenjem Zagrebačke županije, Upravnog odjela za prostorno uređenje, gradnju i zaštitu okoliša, Odsjeka za zaštitu okoliša, od 19. studenog 2013. godine odobren je Zahtjev za izdavanje dopuštenja za zahvat u zaštićenom području spomenika parkovne arhitekture Javne ustanove za upravljanje zaštićenim područjima i drugim zaštićenim prirodnim vrijednostima na području Zagrebačke županije.

Grad Jastrebarsko, imajući u vidu kulturnu, ekološku, ali i biološku vrijednost perivoja Erdödy, odmah nakon 11. studenog 2013. godine krenuo je sa saniranjem iznimne materijalne štete koju je prouzročio ciklon Teodor. Tako je već 20. stude-

nog 2013. godine Grad Jastrebarsko organizirao javnu tribinu na kojoj su uz brojne stanovnike grada sudjelovali i eminentni stručnjaci.

Između ostaloga, tada se upravo od njih moglo čuti kako će Grad Jastrebarsko s izvlačenjem srušenih i oštećenih stabala krenuti čim to vremenske prilike dopuste, ali i kako su srušena stabla uglavnom bila zdrava stabla, dok su ona koja su se, sukladno planu uklanjanja, trebala ukloniti – ostala neoštećena. Nastala materijalna šteta tako je na kraju iznosila mnogo više nego što se procjenjivalo.

Aktivnosti sječe, rušenja i odvoza stabala iz perivoja Erdödy do kraja siječnja 2014. godine u potpunosti su završene, a s obzirom na to da je tijekom izvlačenja stabala, prije svega zbog upotrebe teške mehanizacije, došlo do daljnje devastacije zelenih površina i staza perivoja, Grad Jastrebarsko sanirao je i tu nastalu štetu.

Sanacija perivoja, uklanjanje srušenih stabala, zamjena i sadnja novih stabala, baš kao i obnova prostorne jedinice F, najveće prostorne jedinice koja je i pretrpjela najveću materijalnu štetu tijekom ciklona Teodor, bila je nužna i moguća zahvaljujući izrađenomu izvedbenom krajobrazno-arhitektonskom projektu. Grad Jastrebarsko izradio ga je u ožujku 2010. godine i na temelju njega, kao i revidiranog troškovnika sadnje novih stabala, bila je moguća obnova i revitalizacija perivoja Erdödy u cijelosti.

Jaskanska Bukva iz perivoja dvorca Erdödy

Obična bukva (*Fagus sylvatica* L.)

Zbog svoje dimenzije te lijepe i široke krošnje bukva je čest stanovnik parkova i perivoja. Jedan poseban primjerak svakako je Jaskanska Bukva, višestoljetno stablo perivoja dvorca Erdödy u Jastrebarskom koje se od 1964. godine ubraja u spomenik vrtne arhitekture. Kao stablo koje raste u urbanom prostoru ova je bukva živjela u znatno nepovoljnijim okolišnim uvjetima nego što bi to bilo u prirodnim uvjetima. Za razliku od šume zrak je u perivoju suši, temperature su više, insolacija jača, a antropogeni utjecaj izrazit. Negativne posljedice poput ozljeđivanja, štete od soljenja, urina pasa, nestručnog orezivanja ili prijekopa s godinama postaju sve izraženiji slabeći vitalnost i statiku stabla. U konačnici neizbježan je napad gljiva truležnica, a time i jasan pad statičke sigurnosti. U takvim okolnostima dolazi do negativnih promjena u strukturi drveta, pa su lomovi grana, dijelova debla, čak i čitavih krošanja i u normalnim vremenskim uvjetima bez izrazitog vjetrovitosti pojava. Prvi simptomi promjena u strukturi drveta te mogućih lomova jesu plodišta gljiva truležnica, koja se pojavljuju ovisno o vrsti drveća, u različito doba godine i na različitim dijelovima stabla. Na Jaskanskoj su se Bukvi već prije loma mogla vidjeti plodišta dviju opasnih vrsta bijele truleži: bukove gube (*Fomes fomentarius*) i bijele rupičarke (*Ganoderma applanatum*). Danas, nakon loma, uz njih se na deblu i žilištu lako mogu uočiti i neke druge manje opasne vrste, kao što su špatulasta lističarka (*Shyzyphyllum commune*) i tramete (*Trametes hirsuta*). →

Ganoderma applanatum

Fomes fomentarius

Shyzocephalum commune

Trametes hirsuta

S oslabljenom vitalnošću i napadom gljiva truležnica Jaskanska Bukva dočekala je 11. studenoga 2013. godine, dan koji će grad Jastrebarsko još dugo pamti. Toga je dana zbog iznimno jakog nevremena povezanog s ciklonom Teodorom stradao velik dio perivoja. Jaskanska Bukva toga je dana nažalost zauvijek promijenila svoj habitus.

Nakon višestrukih udara vjetra veći se dio krošnje prelomio, a na mjestu prijeloma poput ožiljaka ostali su tragovi bijele truleži. Gljiva koja uzrokuje trulež razgradila je drvo do te mjere da se nije moglo oduprijeti sili vjetra. Problemi opasnih lomova dijelova ili čitavog stabla redovita su pojava starih stabala u urbanim sredinama, a procjenjuje se da je fiziološka kondicija Jaskanske Bukve počela naglo opadati već prije desetak godina. Nakon nevremena od velikog stabla Jaskanske Bukve ostao je mali dio debla, čije grane još uvijek listaju, simbolizirajući snagu i borbu za opstanak. Kako Jaskanska Bukva za građane Jastrebarskog ima posebnu vrijednost, grad je u suradnji s prvim susjedom perivoja dvorca Erdödy, Hrvatskim šumarskim institutom, dogovorio projekt Očuvanje genoma stabla obične bukve – središnjeg stabla u perivoju Erdödy u Jastrebarskom. Tim projektom osigurana je daljnja budućnost Jaskanske Bukve. Bukva je uspješno klonirana i time su očuvani njezini geni za sva vremena. Projektom je dogovorena proizvodnja klonova (priprema podloga – biljaka koje se uzgajaju za kasnije cijepljenje, skidanje plemki, vegetativno razmnožavanje), uzgoj, školovanje proizvedenih klonova, njega i zaštita biljaka u živom arhivu Instituta te, što je svakako važno, izdavanje svjedodžbe o podrijetlu.

Grad Jastrebarsko

Trg J. J. Strossmayera 13, 10450 Jastrebarsko, Hrvatska
T. 01 6281 110 | **F.** 01 6281 112 | **E.** info@jastrebarsko.hr
www.jastrebarsko.hr